

KOTIMAISEN KIRJALLISUUDEN TARKASTELUA GRANSKNING AV INHEMSK LITTERATUR

RISTO HYVÄRINEN: *Aseidenriisunta ydinaseiden varjossa*. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki 1964. 122 sivua.

Valtiotieteen tohtori, ye. majuri Risto Hyvärinen on Ulkopoliitikan tutkimuksen säätiön sarjassa »Maailma tänään» julkaissut tutkielman ydinaseiden vaikutuksesta aseidenriisuntaan. Pyrkimyksenä on ilmeisesti, sarjan periaatteen mukaisesti, lisätä suuren yleisön piirissä tämän tärkeän kansainvälispoliittisen ongelman tuntemusta. Onhan meillä kuten muuallakin toisen maailmansodan jälkeen esitetty sen suhteen niin paljon asiantuntematonta ja politiikan kylmät tosiasiat sivuuttavaa toiveajattelua. Tässä suhteessa onkin kirjasen ilmestymistä tervehdittävä ilolla, koska erityisesti meillä Suomessa näyttää olevan syytä kerta toisensa jälkeen korostaa sitä tosiasiaa, että politiikka on mahdollisen taitoa ja että suurpolitiikassa pikkuvaltioiden mahdollisuudet ovat perin rajoitetut.

Tarkasteltuaan johdannossa aseistautumisen ja aseidenriisunnan muotoja ja poliittisia seurauksia tekijä siirtyy tutkimaan aseidenriisuntayrityksiä ennen toista maailmansotaa, kiinnittäen tässä yhteydessä huomiota myös Suomeen kohdistuneisiin alueellisiin aseidenriisuntatoimenpiteisiin. Luodakseen pohjan toisen maailmansodan jälkeistä aikaa koskevalle tarkastelulle hän varsin yksityiskohtaisesti selvittelee ydinräjähteiden toimintaperiaatteet sekä niiden sotilaalliset, psykologiset ja poliittiset vaikutukset. Näin luodaan hyvät edellytykset niiden useinkin varsin ristiriitaisten ja vaihtelevien poliittisten pyrkimysten ymmärtämiseen, joita toisen maailmansodan jälkeisissä aseidenriisuntayrityksissä on havaittavissa. Siten tullaankin vuoteen 1964 asti ja tekijä voi loppumietelmissään selvittää oman näkemyksensä aseidenriisunnan mahdollisuuksista.

Hyvärinen katsoo, että aseidenriisunnan perusongelma on suurvaltojen aseidenriisunnan aikaansaaminen, koska pikkuvaltioiden aseidenriisunnalla, josta kyllä paljon puhutaan, ei ole mitään merkitystä maapallon sotilaallisen rauhoittamisen kannalta. Pienten valtioiden suhtautumisen yleiseen aseidenriisuntaan tulisi siksi tarkoituksenmukaisuussyistä olla erittäin myönteinen. Ydintalustavälineiden tehokas hävittäminen tai käytön valvonta lisäisi pikkuvaltioiden poliittista toimintavapautta. Sen sijaan ei olemassaolonsa puolesta poliittisesti kamppailevien valtioiden tulisi missään tapauksessa suostua yksipuoliseen oman sodankäyntikapasiteettinsa supistamiseen, koska seurauksena voi olla vain jomman kumman suurvaltaliittoutuman aseman paraneminen kyseisen pikkuvaltion kohdalla. Tehokkaiden aseiden riisuminen antaisi väestörikkaille kehitysmaille huomattavan poliittisen edun teollistuneisiin maihin verrattuna. Suomelle, jonka naapurivaltiot ovat sitä huomattavasti voimakkaammat, antaisi yleinen aseidenriisunta suhteellisen edun. Todellisuus on kuitenkin täysin päinvastainen, koska Suomi on toisen maailmansodan jälkeen osittain riisuttu aseista, mutta sen naapurivaltiot ovat erittäin voimakkaasti jatkaneet varusteluaan.

Johtopäätöksiltään tutkielma siis on selkeätä työtä, mutta tämä viimeistely ei ulotu sen kaikkiin yksityiskohtiin. Kielellinen asu ei aina ole paras mahdollinen, esim. »sotatarpeiden yksityinen valmistus», Ethiopia, jne. Tšhekkoslovakia ja Tšekkoslovakia esiintyvät rinnan. Tekijän käyttämä tautologinen käsite valtopoliittikka ei liene täysin onnistunut, koska kaikki politiikka on valtaan pyrkimistä, mutta siihen ei välttämättä sisälly väkivallan tai sotilaallisen voiman käyttöä. Aseiden yhteydessä on siksi parempi puhua väkivaltapolitiikasta, kuten kirjoittaja on tehnyt, tai voimapolitiikasta.

Kronologinen tarkastelutapa on tehnyt aseidenriisunnan kehitystä tarkstelevat luvut jonkin verran raskaiksi, koska samat näkökohdat jatkuvasti toistuvat. Jäsentely asiarhmittäin olisi saattanut esitystä keventää. Varsin antoisa, joskin maallikolle ehkä liian teknillinen, on ydinaseita koskeva luku. Eräs tärkeä näkökohta, ydinsodan ulkopuolelle jääneiden valtioiden voiman nopea suhteellinen kasvaminen on jäänyt tarkastelematta. Ydinräjähteiden vaikutus ei laaja-alaisuudestaan huolimatta voi samanlaisena ulottua kaikkiin maapallon kolkkiin jo niiden määrän asettaman rajoituksen vuoksi. Tutkielmaan liitetyt lukuisat taulukot ovat selventäviä ja mielenkiintoisia.

Tehdyt pienet huomautukset eivät olennaisesti alenna tohtori Hyvärisen tutkielman arvoa. Hän on erittäin hyvin perehtynyt tutkimaansa aiheeseen ja antaa siitä nykyyhetkeen asti ulottuvan luotettavan kokonaiskuvan. Jokaiselle sen lukeneelle jää selvä käsitys siitä, mikä on ydinaseiden rajoittamisen ja riisunnan merkitys maailmanyhteisölle ja miten Suomen tapaisen pikkuvaltion olisi aseidenriisuntakysymyksiin suhtauduttava jos se pyrkii harjoittamaan reaalipolitiikkaa.

K. Killinen